

Ο Στωικισμός ως φιλοσοφικό ρεύμα (Αθανάσιος Κορώνης, MSc στην Ορθόδοξη Θεολογία - Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο)

[/ Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ο στωικισμός σαν φιλοσοφικό ρεύμα, το οποίο Ιδρύθηκε από τον Ζήνωνα τον Κιτιαία, εμφανίστηκε στην ελληνιστική εποχή. Πήρε το όνομα της από την Ποικίλη (ζωγραφισμένη από τον Πολύγνωτο)(Γεωργούλης, 2008: 360) Στοά, η οποία βρισκόταν στην κεντρική αγορά της Αθήνας. Διάδοχος του Ζήνωνα υπήρξε ο Κλεάνθης και αυτού ο Χρύσιππος. Ο Χρύσιππος αποδείχθηκε ως ο σημαντικότερος αναμορφωτής του Στωικισμού επειδή οριστικοποίησε και παγιοποίησε τις θεωρίες και τις διδασκαλίες της σχολής, (Sharples,2002:28), και όχι άδικα πιστεύεται ότι αν δεν υπήρχε ο Χρύσιππος, δεν θα υπήρχε ο Στωικισμός. Ήταν ειδήμονας στην λογική επιστήμη και κυρίως στον αποδεικτικό τομέα της, στην απόδειξη, δηλαδή, των φιλοσοφικών προτάσεων. Η θέση του ότι «είχε ανάγκη να διδαχθεί μόνο τις προτάσεις, τις σχετικές με αυτές αποδείξεις αυτός θα τις βρει ». έγινε το δόγμα της σχολής.(Γεωργούλης, 2008: 363) Διάδοχοι του Χρύσιππου διετέλεσαν οι

Διογένης ο Βαβυλώνιος (240-152), και ο Αντίπατρος (2ος αιώνας π.Χ.) (Sharples,2002:28). Χρονικά η Στοά χωρίζεται σε τρεις περιόδους. Α) την αρχαία στοά με κύριους εκπροσώπους τον ιδρυτή της Ζήνωνα τον Κιττιέα (336-264;), τον Κλεάνθη από την Τρωική Άσσο (304-233;), και το Χρύσιππο από τους Σολούς της Κιλικίας (281-208;). Β) τη μέση στοά με κύριους εκπροσώπους τον Παναίτιο από τη Ρόδο (180-110;) και τον Ποσειδώνιο από την Απάμεια (135-51;). Τέλος, η νέα στοά με βασικούς εκπροσώπους τους Ρωμαίους Σενέκα (πρώτα έτη του 1ου μ.Χ. αιώνα-65) και τον αυτοκράτορα Μάρκο Αυρήλιο (121-180 μ.Χ.) και τον Έλληνα Επίκτητο από την Ιεράπολη της Φρυγίας (50-138 μ. Χ.).(Γεωργούλης, 2008: 253)

Τα έργα των πρώτων Στωικών δεν σώθηκαν αυτούσια, εκτός από τον Δία του Κλεάνθη, αλλά βρίσκονται σε λίγα παπυρικά σπαράγματα και σε πλείστες αναφορές έργων μεταγενεστέρων συγγραφέων. Οι συγγραφείς που παραθέτουν αποσπάσματα των Στωικών στο έργο τους είναι είτε μεροληπτικοί είτε εχθρικοί ή αδυνατούν να κατανοήσουν την διδασκαλία τους.(Sharples,2002:28) Μόνο τα έργα των Στωικών της νέας στοάς έχουμε, τα οποία γράφτηκαν τον 1ο και το 2ο μ.Χ. αιώνα. Πληροφορίες οι οποίες θα βοηθήσουν στην ανασύνθεση των πεποιθήσεων των παλαιότερων Στωικών αντλούμε από τις βιογραφίες του Ζήνωνα και του Χρύσιππου του Διογένη του Λαέρτιου, από τα «Ακαδαιμικά» του Κικέρωνα, από διάφορες ειδήσεις του Φίλωνα του Αλεξανδρέα, από τις πραγματείες του Πλούταρχου στις οποίες καταπολεμά τον Στωικισμό. Τέλος στην απόπειρα ανάκτησης του πρώιμου και μέσου Στωικού πνευματικού θησαυρού βοηθούν οι διάφορες σχετικές πληροφορίες από τα έργα του Γαληνού, των δοξογράφων , των

Πατέρων της Εκκλησίας και κυρίως του νεοπλατωνιστή Ωριγένη. (Γεωργούλης, 2008:353-354,356)

Φιλοσοφικές καταβολές του Στωικισμού

Οι Στωικοί δεν ήταν μια κλειστή και απομονωμένη πνευματική κοινωνία , αλλά ένας ζωντανός φιλοσοφικός οργανισμός ο οποίος βρισκόταν σε συνεχή αλληλοεπίδραση με τα άλλα «αντίπαλα» ρεύματα, όπως ο Σκεπτικισμός. Η στάση ζωής των Στωικών και η διδασκαλία τους ανήγαγε το κίνημα σε μείζονα πνευματικό μόρφωμα της εποχής. Είχε έντονη παρουσία και επιρροή στο πολιτικό και στο ηθικό γίγνεσθαι του Ελληνορωμαϊκού κόσμου το τελευταίο π.Χ. αιώνα και τους δύο επόμενους μ.Χ. αιώνες.(Sharples,2002:28) Η μελέτη της ύπαρξης των παλαιότερων, από το ξεκίνημα του Στωικισμού, φιλοσοφικών αρχών, δείχνει και τις πηγές από τις οποίες εκμαιεύσαν τη θεωρία τους. Εντοπίζονται οι ιατρικές θεωρείς της Ιωνικής επιστήμης. Με αυτές οι Στωικοί προσπαθούν να εξηγήσουν τον κόσμο όχι με μαθηματικές προτάσεις αλλά μέσω των «ποιοτικών αντιθέσεων» του, όπως το ψυχρό σε αντίθεση με το θερμό και το ξηρό αντιτιθέμενο προς το υγρό. Επειδή, και οι Περιπατητικοί ερμήνευαν με τον ίδιο τρόπο τη δημιουργία και τη λειτουργία του σύμπαντος αλλά και τη βιολογική διαδικασία και επειδή αυτή είναι και η αντίληψη του Αριστοτέλη, συμπεραίνεται ότι η αντιθετική κοσμολογική λύση εισήχθη από τον κύκλο των Περιπατητικών φιλοσόφων. (Γεωργούλης, 2008: 354)

Είναι εμφανής η επίδραση βασικών αρχών της Κυνικής φιλοσοφίας στην στωική ηθική, οι οποίες έγιναν βασικά δόγματα στο κίνημα από τον ιδρυτή του τον Κλεάνθη. Πρόκειται για τα δόγματα της άρνησης κάθε τι υλικού (απάθεια), για την θεώρηση του λογικού σαν μόνης ευδαιμονικής πηγής, την υιοθέτηση του κοσμοπολίτη ανθρώπου και τον ηθικό ιδεαλισμό. Οι βάσεις αυτών των δογμάτων ήταν σωκρατικές αλλά δεν πέρασαν απευθείας στον στωικισμό. Ο Κλεάνθης είχε αποδεχθεί άμεσα τις Σωκρατικές προτάσεις: ότι συμπλέουν η γνώση και το αγαθό, ότι ο γνώστης πράττει αναγκαστικά σωστά, ότι η σοφία διαμορφώνει καλό άνθρωπο, ενώ η κακία κακό και τέλος ότι το μεγαλύτερο κακό το προκαλεί η κακή ψυχική κατάσταση . (Long, 2012: 183)

Οι Μεγαρικοί φιλόσοφοι προσέφεραν στον στωικισμό τον λογικό λογισμό και τη γλωσσική θεωρία. Αλλά κυρίως ενέπνευσαν στους Στωικούς την θεωρία του δικού τους μονισμού από την αντίστοιχη θέση του Ευκλείδη. Ο Ευκλείδης υιοθετώντας την μονιστική αντίληψη του Παρμενίδη (ένα είναι το όν) εφάρμοσε τον μονισμό στην έννοια του αγαθού, ισχυριζόμενος ότι το αγαθό είναι ένα αλλά εμείς το διαιρούμαι συμβατικά δίνοντας του διάφορα ονόματα. Οι στωικοί χρησιμοποίησαν τον μονισμό στη διαμόρφωση της κοσμολογίας τους . Ο Ζήνωνας θεωρούσε τον

κόσμο μοναδικό (ένα). Στη φιλοσοφία τους υπήρχε η αποδοχή του όντος σαν ενιαία ύπαρξη (ένα), η θέση τους αυτή παραπέμπει στην απευθείας αποδοχή της σύλληψης περί όντος του Παρμενίδη. (Long,2012: 28, 184-)

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)